Organisaties aan het **woord**

Verslag
voorjaar 2022

Inhoudsopgave

1	**Inleiding**	**3**
	‘Inwoners aan het woord’ als vertrekpunt	3
	Organisaties verder in gesprek	3
2.	**Aanpak**	**5**
	2.1. Themabijeenkomsten	5
	2.2. Doelgroepsessies	5
	2.3. Verslaglegging	6
3.	**Buitengebied**	**7**
	3.1. Opmerkingen en uitgangspunten	7
	3.2. Dilemma’s en vraagstukken	8
	3.3. Oplossingen en combinaties	9
4.	**Tuinstad**	**11**
	4.1 Opmerkingen en uitgangspunten	11
	4.2 Dilemma’s en vraagstukken	12
	4.3 Oplossingen en combinaties	13
5	**Werk en economie**	**16**
	5.1 Opmerkingen en uitgangspunten	16
	5.2. Dilemma’s en vraagstukken	17
	5.3. Oplossingen en combinaties	18
6	**Voorzieningen in Hilversum**	**20**
	6.1. Opmerkingen en uitgangspunten	20
	6.2. Dilemma’s en vraagstukken	21
	6.3. Oplossingen en combinaties	21
7	**Samenvattingen doelgroepsessies**	**23**
	7.1. Samenvatting verslag bijeenkomst Programma Groen	23
	7.2. Samenvatting verslag bijeenkomst Cultureel Erfgoed	23
	7.3. Samenvatting verslag bijeenkomst Platform Economie	24
	7.4. Samenvatting verslag bijeenkomst Sportberaad	25
	7.5. Samenvatting verslag bijeenkomst Cultuur	26
8	**Vervolg**	**28**

1 Inleiding

Hoe ziet Hilversum eruit in 2040? En hoe werken en leven we dan samen? Het is belangrijk dat naast inwoners ook organisaties als ondernemers, belangenorganisaties, verenigingen, maatschappelijke organisaties en ketenpartners daarover meedenken en meepraten.

Dit verslag is een vervolg op 'Inwoners aan het woord'. Daarin hebben inwoners van Hilversum in 2021 hun gedachten en wensen gedeeld over heden en toekomst van Hilversum. Dat was een eerste stap in de participatie voor de Omgevingsvisie. Een volgende stap is gezet in het voorjaar van 2022. Toen hebben vertegenwoordigers van verschillende organisaties hun gedachten en wensen gedeeld. De opbrengsten hiervan zijn samengevat in dit verslag: 'Organisaties aan het woord'.

'Inwoners aan het woord' als vertrekpunt

'Inwoners aan het woord' was het vertrekpunt voor de gesprekken met organisaties. De inwoners hebben samen de (gewenste) identiteit van Hilversum geschetst. Zij lieten ook weten wat zij goed vinden aan hun huidige leefomgeving en wat beter kan, met daarbij ook concrete ideeën.

Zij kwamen tot een **toekomstbeeld van Hilversum**. De identiteitsvraag 'wat voor gemeente wil Hilversum in 2040 zijn?' was uitgangspunt. Al verschilden de gedachten over de precieze invulling en de weg ernaartoe, in grote lijnen ontstond een vrij eensgezind beeld:

Duidelijk is dat iedereen een groen(er) Hilversum wil, met het dorpse karakter en toch stadse voorzieningen. Een goed evenwicht tussen rustig wonen en reuring. Met een ziekenhuis, sport, winkels, uitgaan en cultuur naar ieders smaak. Een gezellige stad waar mensen bij elkaar betrokken zijn en kunnen meedoen. Een stad met een diverse bevolking en een diverse, maar toch samenhangende bebouwing. Afgestemd op de verschillende (woon)behoeften en met respect voor Dudok. Met een ruimtelijke opzet en met ruimte voor spelen, ontmoeten en groen. Een stad die goed bereikbaar is. Waar veel aandacht is voor gezondheid en duurzaamheid, en ingericht op het veranderende klimaat. Een stad (of dorp) die het beste biedt van twee werelden, het liefst met meer eigen identiteit.

Daarbij vroegen inwoners de komende jaren aandacht voor de volgende **onderwerpen in de leefomgeving**: groen in en om Hilversum, woningen, en meer in het algemeen architectuur/bebouwing, verkeer, bereikbaarheid, energietransitie, klimaat, duurzaamheid en de voorzieningen in de stad en in de wijken.

En daarnaast voor **andere onderwerpen die invloed hebben op de leefomgeving**: (verkeers)veiligheid, sfeer, meedoen en andere (sociale) onderwerpen, zoals werkgelegenheid, gezondheid en bevolkingsopbouw.

De Omgevingsvisie gaat dan ook niet alleen over de fysieke leefomgeving, over hoe Hilversum eruitziet. De visie gaat ook over hoe we in de gemeente samen werken en samen leven.

Organisaties verder in gesprek

Over de onderwerpen die inwoners aangaven, zijn organisaties verder met elkaar in gesprek gegaan. Zoals belangenorganisaties, ondernemers, ketenpartners, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Ieder vanuit hun eigen invalshoek. Dat gebeurde tijdens vier bijeenkomsten in maart en april 2022:

- Twee bijeenkomsten gingen over het thema 'fysieke leefomgeving': eerst het buitengebied en vervolgens de stad.
- Twee bijeenkomsten gingen over 'Hoe leven en werken we samen in het Hilversum van 2040?'. Dit thema was opgedeeld in werk en economie en vervolgens voorzieningen.

Allemaal onderwerpen die niet los van elkaar gezien kunnen worden. In dit verslag is per bijeenkomst beschreven wat de gesprekspartners belangrijk vinden, welke dilemma's en vraagstukken zij zien, en mogelijke oplossingen.

Behalve de vier bijeenkomsten met verschillende organisaties, voerde de gemeente een vijftal gesprekken met (per keer) een bepaalde doelgroep en onderwerp. Deze gesprekken gingen over groen, sport, economie, cultureel erfgoed en cultuur. Samenvattingen van deze doelgroepsessies zijn ook opgenomen in dit verslag.

De informatie vanuit inwoners en organisaties vormt de basis voor een stadsgesprek op 12 mei 2022 over de Omgevingsvisie.

Leeswijzer

- Hoofdstuk 2 gaat over de aanpak. Wie hebben meegepraat en op welke manier.
- In hoofdstuk 3 tot en met 6 staan de opbrengsten van de vier bijeenkomsten met organisaties: over het buitengebied, de stad, werk en economie, en voorzieningen.
- In hoofdstuk 7 staan de samenvattingen van de doelgroepsessies.
- Hoofdstuk 8 benoemt kort het vervolg van het participatietraject.

2. Aanpak

Dit hoofdstuk gaat over de aanpak van het participatieproces voor organisaties. Eerst over de themabijeenkomsten, dan over de doelgroepsessies en ten slotte over de verslaglegging.

2.1. Themabijeenkomsten

De themabijeenkomsten vonden plaats op 21 en 23 maart en op 4 en 6 april. Voor iedere bijeenkomst waren allerlei organisaties uitgenodigd die te maken hebben met het onderwerp van die keer: buitengebied, tuinstad, werk en economie, en voorzieningen. De opzet was om steeds mensen van verschillende soorten organisaties bij elkaar te brengen, met verschillende invalshoeken en deskundigheid. Op die manier konden zij de onderwerpen van verschillende kanten belichten.

Aanwezig

Over het totaal van de bijeenkomsten kwamen vertegenwoordigers van organisaties voor natuur, landbouw, landgoederen, bedrijven, ondernemersverenigingen, zorg, welzijn, maatschappelijke organisaties, bibliotheek, fietsersbelangen en openbaar vervoer, huurdersbelangen, woningcorporaties, (drink)water, energie, energietransitie, klimaat, duurzaamheid, milieu, in- en verkoop lokaal voedsel, recreatie, horeca, brandweer, telefoon/tv/internet, architectuur en cultureel erfgoed.

- Op 21 maart (buitengebied) en 23 maart (tuinstad) waren er beide keren 25 deelnemers.
- Op 4 april (werk en economie) en 6 april (voorzieningen) beide keren 12 deelnemers.

Bij de sessie over werk en economie (4 april) was minder verscheidenheid in opkomst dan gehoopt. Daar waren vooral ondernemers. Zij vonden de bijeenkomst daardoor enigszins vergelijkbaar met de eerdere doelgroepsessie met ondernemers.

Programma

De bijeenkomsten begonnen met een inleiding vanuit de gemeente over het betreffende onderwerp. Ook werd kort met elkaar gepraat over nut en noodzaak van een Omgevingsvisie.

Daarna gingen de aanwezigen in drie groepen uiteen. Zij gingen per groep in gesprek. Hun ideeën, gedachtegangen, dilemma's, vraagstukken, standpunten en oplossingen werden bijgehouden op 'tafelkleden', grote vellen papier. Vanaf de bijeenkomst op 23 maart zijn van de groepsgesprekken ook korte verslagen gemaakt. Vervolgens kwam iedereen weer bij elkaar. Samen werden de belangrijkste uitkomsten naar voren gebracht en nabesproken. Ook kon iedereen zelf dilemma's en aandachtspunten delen via een digitaal systeem.

De presentaties, tafelkleden, groepsverslagen en digitale uitkomsten zijn te vinden op de website *www.hilversum2040.nl*

2.2. Doelgroepsessies

Naast de themabijeenkomsten voerde de gemeente gesprekken met specifieke doelgroepen in de samenleving. Het ging om het Sportberaad, Platform Economie, Programma Groen, Cultuurnetwerk en een gesprek over cultureel erfgoed.

Er is besproken wat de betrokkenen belangrijk vinden op hun gebied, wat beter kan, wat nodig is voor de toekomst en waar zij kansen zien. De deelnemers kwamen met verschillende concrete tips en ideeën.

Verder vulde een aantal ondernemers een enquête in over wat zij belangrijk vinden voor de toekomst.

De verslagen van de vijf doelgroepsessies en de uitkomsten van de ondernemersenquête staan op *www.hilversum2040.nl*.

2.3. Verslaglegging

Een onafhankelijk tekstbureau verzorgde de verslaglegging.

Bij de vier bijeenkomsten was steeds een schrijver van het tekstbureau aanwezig. Ook is gebruik gemaakt van de verslagen van de groepsgesprekken en van de aantekeningen op de 'tafelkleden'. Het tekstbureau heeft de informatie gerangschikt en samengevat.

Van de doelgroepsessies zijn samenvattingen van de verslagen aangeleverd. Deze samenvattingen zijn goedgekeurd door aanwezigen van de sessies. Het tekstbureau heeft de samenvattingen licht geredigeerd. Ze zijn te vinden in hoofdstuk 7.

Het tekstbureau werd aangestuurd en bijgestaan door een redactieteam. Het redactieteam bestond uit onder meer drie inwoners van Hilversum en een onafhankelijk voorzitter. Twee van de drie inwoners maken ook deel uit van de klankbordgroep Omgevingsvisie. De klankbordgroep reflecteert op het proces en helpt/denkt mee om de achterban van de leden te bereiken. De klankbordgroep is echter geen onderdeel van de organisatie of de gemeente en geen legitimatie van het proces over de Omgevingsvisie.

3. Buitengebied

Sessie 21 maart 2022

De bijeenkomst van 21 maart ging over het buitengebied. Het was de eerste van twee bijeenkomsten over hoe Hilversum er in 2040 uit zou moeten zien.

Hilversum heeft een groot buitengebied. Hier bevinden zich natuurgebieden, landbouwgrond, landgoederen en onder meer een sportvliegveld en een kazerne. Natuurgebieden maken bijna 50% uit van de gemeente. Veel inwoners gaven in 'Inwoners aan het woord' aan dat ze de natuur om Hilversum zeer waarderen. Ze willen het beschermen en er recreëren.

Tijdens de bijeenkomst op 21 maart hebben vertegenwoordigers van verschillende organisaties over het buitengebied gepraat. Het buitengebied heeft te maken met onder meer stikstofuitstoot, klimaatverandering, teruggang van biodiversiteit en toename van recreatie. Hilversum staat ook voor opgaven zoals de energietransitie, herstel en verbetering van biodiversiteit, bodem- en waterkwaliteit, watermanagement, klimaatadaptatie, de groeiende bevolking en mobiliteit. Wat zijn de gevolgen van deze ontwikkelingen voor het buitengebied? En ook: welke rollen kunnen de natuurgebieden, landbouw en de rest van het buitengebied spelen? Wat is daarbij belangrijk? Waar moeten we om denken? En wat is er nodig voor die mogelijke rollen? Kortom: hoe krijgen we een toekomstbestendig buitengebied?

Aanwezige organisaties

De deelnemers aan de bijeenkomst waren van verschillende organisaties: voor natuur, landbouw, landgoederen, cultureel erfgoed, brandweer, duurzaamheid, milieu, energie, water, huurders, lokaal voedsel, zorg, recreatie en horeca.

3.1. Opmerkingen en uitgangspunten

Voordat de dilemma's en vraagstukken op tafel kwamen, werden allerlei onderwerpen over het buitengebied van verschillende kanten bekeken. Daarbij kwamen de volgende opmerkingen en uitgangspunten naar boven.

Natuur beschermen

Met bijna 50% aan natuurgebied werd Hilversum een unieke gemeente genoemd. Het klimaatpanel van de Verenigde Naties werd aangehaald. "Dat zegt: zorg dat de helft van het aardoppervlak uit natuur bestaat." De deelnemers waren het er over eens dat de natuur rond Hilversum in stand moet blijven. Niet dat alles per se hetzelfde moet blijven. Wel moet je goed nadenken over wat je doet, en hoe natuur eventueel met andere functies is te combineren. In ieder geval geen natuur opofferen aan woningbouw. "De natuur heeft geen stem. Wij mensen moeten het geluid van de natuur laten horen en meenemen."

Landbouw en landgoederen

Ook agrarisch gebied heeft natuurwaarden, en de rol van landbouw als natuurbeheerder wordt onderschat, zo werd gesteld. Het punt is dat voor de landbouw perspectief mist. "Het zijn onzekere tijden voor de landbouw. De gevolgen van de stikstofdiscussie zijn niet duidelijk, agrariërs weten niet waar ze aan toe zijn. Ze durven daardoor niet te investeren." Ook werd benadrukt om met al die uitdagingen de voedselproductie niet te vergeten.

Daarnaast werd gevraagd om een duidelijke visie voor de landgoederenzone. "Het gebied is verrommeld en vraagt om een integrale aanpak."

Water

Tijdens gesprekken over water kwam naar voren dat sommige delen van de gemeente vaak te nat zijn, terwijl in andere delen verdroging nu al een probleem is. "Door deze gevolgen van de klimaatverandering, wordt de drinkwatervoorziening heel spannend", stelde een deelnemer. "Maar je kunt ook in de stad

veel doen, zoals regenwater opvangen." Genoemd werd ook dat het watersysteem van Hilversum invloed heeft op gebieden eromheen. Dat geldt dus ook voor de keuzes die Hilversum voor het watersysteem maakt.

Geen eiland
Hilversum is dan ook geen eiland, werd gezegd.

Gemeente, waterschap, provincie en Rijk zijn bijvoorbeeld samen verantwoordelijk voor doelen van de Europese Kaderrichtlijn Water. Ook wat andere kwesties betreft kan Hilversum niet in zijn eentje aan de slag. "Er wonen 200.000 mensen in het Gooi." Hier werd ook stikstof genoemd. "Stikstof bedreigt natuur rond Hilversum, maar het komt van alle kanten aangewaaid." En: "Maak ook keuzes op nationaal niveau. Sommige problemen moeten door of met het Rijk worden opgelost."

Vliegveld
Onderwerp van gesprek was ook Vliegveld Hilversum, een sportvliegveld met drie grasbanen. Aan de ene kant ging het over overlast, aan de andere kant over kansen voor natuur en recreatie op en rond het vliegveld. Ook zijn er ideeën voor een woonwijk. Dat werd onder meer een bedreiging genoemd voor de natuurwaarden in de omgeving. "Een belangrijke natuurverbinding (van hoog naar laag en van nat naar droog) wordt dan geblokkeerd."

Vanuit Vliegveld Hilversum was niemand in de gelegenheid naar de bijeenkomst te komen. Het bestuur heeft zijn standpunten toegestuurd, te vinden op de website *www.hilversum2040.nl*. Daarin worden onder andere genoemd de recreatieve functie (ook voor niet-vliegers), de aandacht voor natuur en verduurzaming en de maatschappelijke functie, denk aan traumavluchten en vluchten voor onderzoek.

Belangen
Aan bod kwamen de verschillende agenda's, de verschillende belangen die spelen. Ook werd geld te sturend genoemd. De wens werd uitgesproken om vanuit de verschillende hoeken juist samen te werken, en zo de benodigde doelen te halen. "Het algemeen belang moet staan als een huis."

Gedrag
Gedrag van inwoners werd gezien als een belangrijke factor in het slagen van veranderingen. Bijvoorbeeld meer biologische voeding kopen, de fiets in plaats van de auto pakken en energiezuinig zijn. De Omgevingsvisie kan gedragsverandering stimuleren, was de gedachte.

Keuzes, kaders, groei en onomkeerbaarheid
'Er is geen ruimte voor alles, we zullen keuzes moeten maken', was de teneur van de gesprekken. In het verlengde daarvan werd het stellen van kaders genoemd "voor het algemeen belang". Daarnaast kwam het advies om schotten tussen dossiers weg te halen. Het zijn aspecten waarvoor de Omgevingsvisie als een goede mogelijkheid werd gezien. Daarbij werd gezegd: "Je moet heel specifiek kijken wat belangrijk is. Dan kan je keuzes maken die recht doen aan de lange termijn en oplossingen daarvoor."

Bij die keuzes vroegen deelnemers aandacht voor het concept van groei. Waarin wil Hilversum groeien en waarin niet? Een ander aandachtspunt dat veel bijval kreeg, was onomkeerbaarheid. "Als we iets weggooien, krijg je het niet terug." Onomkeerbaarheid werd zelfs een van de belangrijkste punten van de bijeenkomst genoemd. "Het dwingt je om na te denken wat je wilt voor je kinderen."

3.2. Dilemma's en vraagstukken

De deelnemers kwamen tot een aantal dilemma's en vraagstukken. Duidelijk was in ieder geval dat allerlei onderwerpen op elkaar ingrijpen.

→ **GAAT BEHOUD VAN NATUUR EN LANDSCHAP VOOR DE GROEI VAN HILVERSUM OF ANDERSOM? OF KAN HET SAMENGAAN?**

Een bijkomende vraag was: mag de stad groeien, ook in de hoogte, om het buitengebied te beschermen? En wat kan er dan, zonder dat het zichtbaar wordt vanuit het buitengebied? Genoemd werd hier de term 'illusielandschap': eventueel hoog bouwen ín Hilversum, maar aan de randen niet.

Onderliggend was de vraag of Hilversum wel moet willen groeien. Of misschien wel in aantal inwoners, maar bijvoorbeeld niet in auto- en energiegebruik.

→ **KAN DE NATUUR BLIJVEN ZOALS DIE IS OF MOETEN WE NAAR ANDERE NATUURTYPEN?**

"De natuur rond Hilversum is door menselijk ingrijpen zo gevormd. Kan alles blijven zoals het is?", vroegen deelnemers aan de discussies zich af. Als voorbeeld werden de heidegebieden genoemd. "Met de klimaatverandering kunnen die nog maar enkele decennia bestaan." De huidige inzet op behoud en herstel van heidegebieden kan juist ook leiden tot meer droogte en hittestress, zo werd gesteld.

→ **WAT KUNNEN WE DOEN TEGEN VERDROGING?**

Al is het op sommige plekken soms juist te nat, verdroging is een belangrijk thema. Verdroging heeft consequenties voor de natuur, landbouw, levering van drinkwater, en ook voor de brandveiligheid van de natuur. Maatregelen in het ene gebied hebben ook invloed op omliggende gebieden. De Hilversumse Meent moet bijvoorbeeld continu ontwaterd worden. Hierdoor worden de omliggende natuurterreinen ook ontwaterd.

Wat moeten we doen om brandveiligheid te versterken? Of bijvoorbeeld water vast te houden en te gebruiken bij droogte? En ook in dit verband weer die vraag: "Past de huidige inrichting van de natuur nog wel?"

→ **WAT WORDT HET TOEKOMSTIGE GEBRUIK VAN HET VLIEGVELD?**

Over het vliegveld zijn cruciale keuzes te maken, vonden deelnemers aan de bijeenkomst. Blijft het een vliegveld? Komt er woningbouw – een bestemming die door de gespreksdeelnemers wordt afgewezen. Krijgt het een natuurfunctie? Een andere recreatiebestemming? Een combinatie met landbouw? Of een combinatie van meer functies? Het gebied vraagt om een integrale visie: "Bekijk het vanuit alle kanten."

→ **IN HOEVERRE KUNNEN BELANGEN VAN BIJVOORBEELD NATUUR, LANDBOUW, ENERGIE, WATER, VERKEER EN RECREATIE SAMENGAAN IN HET BUITENGEBIED?**

Aanvullend op deze vraag: kunnen wonen, werken en welzijn in harmonie zijn met de bebouwde omgeving en het buitengebied? "Voor energieopwekking is een gigantische oppervlakte aan zonnepanelen nodig of heel veel windmolens", werd bijvoorbeeld gezegd. Een aantekening daarbij was dat dat niet allemaal in het buitengebied van Hilversum zou moeten. "Maar ook boeren zitten klem." Als zij meer gebied zouden krijgen, kunnen ze extensiever gaan werken. "Maar waar is de ruimte?" En over een eventuele omschakeling naar ecosierteelt: "Daar is op de veiling geen vraag naar." Vraag was ook hoe er ruimte blijft voor recreatie, wat onder meer belangrijk is voor het welzijn. Verder zijn de natuurgebieden graag gebruikte routes naar school en werk.

Veel van wat is besproken komt samen in de vraag:

→ **HOE VINDEN WE IN HET BUITENGEBIED RUIMTE VOOR NOODZAKELIJKE VERANDERINGEN EN TEGELIJK VOOR BEHOUD VAN DE EIGENHEID VAN DE GEMEENTE HILVERSUM?**

3.3. Oplossingen en combinaties

Tijdens de gesprekken werden mogelijke oplossingen aangedragen.

Zones instellen

Verschillende zones instellen werd genoemd als een oplossing voor gecombineerd gebruik van natuurgebieden. Daarbij werd gedacht aan kerngebieden met meer rust, en activiteiten zoals recreatie vooral aan de randen.

Ook werd het belang aangegeven van robuuste natuur. Dat is onder meer te bereiken met het vergroten van natuurgebieden en met verbindingen tussen natuurgebieden onderling en met de omgeving.

Landbouw

Men zag ook mogelijkheden voor het combineren van landbouw met andere functies. Zoals landbouw met educatie of met recreatie. Als een voorbeeld werd een landbouwwinkel genoemd met een 'ommetje' in de directe omgeving.

Daarnaast werd gesteld dat ontwikkeling van natuur en landbouw niet los van elkaar zijn te zien. Zorg voor meer samenwerking tussen boeren en natuurbeheerders, werd gezegd. Leg daarbij meer nadruk op de rol van de boeren als natuurbeheerder. Ondersteun boeren ook bij maatregelen die nadelig zijn voor de landbouw, zoals waterpeilverhoging. Een andere genoemde maatregel was meer grond voor de boeren, zodat minder intensieve landbouw mogelijk is.

Water

Naaldbos omvormen naar loofbos, zoals nu al gebeurt, heeft een positieve invloed op onder meer de grondwaterstand. Daarnaast werd genoemd dat het opvangen van regenwater mogelijk moet zijn op veel plekken in het buitengebied. Dat kan een buffer vormen voor droge tijden. "Let wel op de waterkwaliteit als het daarna in de natuurgebieden terechtkomt."

Verder komt op een aantal plekken kwelwater omhoog, zoals vlak bij het vliegveld en bij het Raabos bij Kerkelanden. Benut deze kansen voor de natuur, was het advies.

Energie

Kleine windmolens (tot 10 meter hoog) werden een interessant alternatief genoemd voor grote windmolens. Over zonnepanelen waren de aanwezigen het erover eens om eerst te kijken naar daken in bebouwd gebied en langs snelwegen. "Pas als al die mogelijkheden zijn benut, komt het buitengebied in aanmerking."

Wel werd gevraagd om duidelijke keuzes op nationaal niveau om zo te zorgen voor meer samenhang in de duurzame oplossingen."Nu rommelen we allemaal maar wat aan in ons eigen gebied. Het is bijvoorbeeld veel logischer om windenergie grootschalig op zee te ontwikkelen of één groot zonnepark in Flevoland."

Bouwen

De deelnemers vonden duidelijke keuzes nodig waar je gaat bouwen. En eerst binnen de stad alle mogelijkheden benutten voor je naar het buitengebied kijkt. Aangeraden werd om de grenzen vast te leggen van bebouwde en onbebouwde omgeving. Verplicht bovendien om in woningbouwplannen recreatie en natuur op te nemen, in samenhang met bestaande groen- en recreatiestructuren.

Wat daar mooi bij past was een idee voor voedselbossen aan de randen van de stad.

4. Tuinstad

Sessie 23 maart 2022

'Tuinstad in transitie' was het onderwerp van de tweede bijeenkomst over de fysieke leefomgeving.

Uit 'Inwoners aan het woord' blijkt dat heel veel inwoners onder meer het groen, de architectuur van Dudok en het dorpse karakter waarderen. Gemeente-architect Dudok heeft vanaf de jaren '30 in de 20e eeuw het concept van de tuinstad toegepast in het toen sterk groeiende Hilversum. Behalve woningen en markante gebouwen ontwierp hij samenhangende buurten en wijken, met voorzieningen in de eigen wijk en met veel groen. Deze tuinwijken zijn kenmerkend voor Hilversum.

Tijdens de bijeenkomst op 23 maart is besproken hoe de ontwikkelingen van de 21e eeuw in 'tuinstad' Hilversum vorm kunnen krijgen. Zoals de energie-transitie, klimaatverandering, biodiversiteit, wooncrisis, vervoer en bevolkingsgroei. Zoals het nu gaat, zal het aantal inwoners in 2040 gegroeid zijn van zo'n 91.000 naar 105.000 inwoners. Ook is de samenstelling aan het veranderen: meer ouderen, minder jongeren en gezinnen omdat die vertrekken wegens woninggebrek, meer mensen met verschillende sociaalculturele achtergronden en kleinere huishoudens.

Allemaal ontwikkelingen die vragen om aanpassingen en ruimte. Ruimte die beperkt is in Hilversum. Wat betekenen deze ruimteclaims voor de toekomst van Hilversum? En hoe verhouden die zich tot de omgevingskwaliteiten die veel inwoners koesteren? Waar en hoe zijn slimme combinaties te maken? En wat is nodig om eventueel noodzakelijke veranderingen te versnellen of doelen in 2040 te halen? Aan de hand van deze vragen gingen deelnemers in gesprek.

Aanwezige organisaties

Er waren vertegenwoordigers van organisaties voor natuurbescherming, fietsersbelangen, huurders-belangen, woningcorporaties, (drink)water, energie, energietransitie, klimaat, brandweer, telefoon/tv/internet, duurzaamheid, architectuur en cultureel erfgoed.

4.1 Opmerkingen en uitgangspunten

Al pratend kwamen er bij de deelnemers allerlei gedachten en standpunten naar boven. Ze gaven aan wat zij in de basis belangrijk vinden in de discussie over de toekomst van Hilversum.

Opwarming en natuur

De opwarming van de aarde tegengaan, werd genoemd als eerste prioriteit. Daarmee kwam ook de energietransitie naar voren als belangrijk onderwerp, en dan vooral wat verwarming van woningen en gebouwen betreft.

Daarnaast kwam nadrukkelijk aan de orde om – bijvoorbeeld bij woningbouw of wegen – geen keuzes te maken met onomkeerbare gevolgen voor de natuur. Er wordt grote waarde gehecht aan de grote groengebieden rondom Hilversum. Om de wens voor meer openbaar groen ín de stad te realiseren, moet dan wel op de een of andere manier ruimte komen.

Wonen en (samen)leven

Veel aandacht ging ook naar wonen. Naar de benodigde woningen zelf en naar de manier waarop we wonen en met wie. Misschien moeten we niet vasthouden aan hoe we gewend zijn om te wonen en leven, maar andere manieren verkennen.

Verder kwam de vraag of de gemeente een beeld heeft van de leegstand in Hilversum, en of die gemonitord kan worden.

Denk aan mogelijkheden en innovatie

Vernieuwen is in het algemeen iets om rekening mee te houden. Dat wil zeggen: bij het aandragen van ideeën komt al gauw de reactie dat iets niet kan, zo

vertelde een deelnemer. Waarom niet meer kijken naar hoe iets wél zou kunnen? Bovendien: "Naar 2040 toe zullen er allerlei innovaties zijn. Ga niet alleen uit van het heden."

Gedrag
Voor een deel zullen oplossingen liggen in sturen op gedrag, zo werd aangegeven. Een eerste stap is bewustwording van gedrag.

Duidelijkheid
Gesteld werd dat een toekomstvisie begint bij goede principes en kaders. Daarbij dachten de deelnemers onder meer aan:

- Het maken van een groene en sociale leefomgeving.
- Niet bouwen in de natuurgebieden.
- De klimaatcrisis aanpakken met meer dan alleen zonnepanelen.
- Sturen op de gewenste bevolkingssamenstelling en de groei die daarbij hoort.
- Stel kwaliteit altijd boven kwantiteit.

De aanwezigen gaven aan dat er meer ingrijpen door de overheid nodig is. "Stel duidelijke regels en dwing verduurzaming af." Wel andersoortige regels dan nu, want veel plannen lopen nu stuk op de regeldruk van de gemeente, zo is de ervaring.

Ook het belang van een aansprekend verhaal kwam naar voren: 'Dudok door de ogen van de toekomst'. Of 'Dudok 2.0'.

Kunnen kiezen met lef
Er was een pleidooi om het de gemeenteraad makkelijker te maken. "De politiek moet lef en leiderschap tonen om tot toekomstgerichte oplossingen te komen. Daar horen soms ook pijnlijke beslissingen bij". Dat werd lastig genoemd, onder meer omdat een gemeenteraad slechts vier jaar zitting heeft. "Het maatschappelijk veld, zoals de organisaties vanavond aanwezig, moet ze daarbij helpen. We moeten het verhaal samen vertellen."

Hoe dan ook was de boodschap aan de gemeente: maak duidelijke keuzes, want de ruimte is beperkt.

4.2 Dilemma's en vraagstukken

De volgende dilemma's en vraagstukken over 'de tuinstad in transitie' werden als de belangrijkste genoemd. In het vervolg van het gesprek kwamen zij tot een aantal bijkomende vragen. Over een aantal vraagstukken waren zij het eens.

→ IS DE OPENBARE RUIMTE ER VOOR AUTO'S OF VOOR MENSEN EN GROEN?

De auto is een veelgebruikt en geliefd vervoermiddel in Hilversum. Er werd gesteld dat veel mensen hun auto voor de deur willen en met de auto naar het centrum rijden, waar ze dan ook willen parkeren. Keerzijden van de vele auto's (en vrachtauto's) zijn slechte luchtkwaliteit, (fossiel) energieverbruik, verkeersopstoppingen en het grote beslag dat de auto op de openbare ruimte legt. Zowel op de weg als op de parkeerplaatsen in het centrum en in woonwijken, en foutgeparkeerd op de stoep.

De aanwezigen waren er snel uit over dit dilemma: autogebruik en autobezit moeten wat hen betreft flink omlaag. Dan komt er meer ruimte voor bijvoorbeeld voetgangers, spelen en ontmoeten. Maar ook voor meer openbaar groen binnen Hilversum. Dat openbaar groen voor veel mensen een wens is, bleek ook uit het verslag 'Inwoners aan het woord'. Meer groen draagt bij aan de leefkwaliteit, aan biodiversiteit en bijvoorbeeld aan opvang van regenwater in onverharde grond.

Er is begrip voor mensen die willen autorijden. "Maar voor 2040 zal er wel iets moeten." De vraag was wel hoe je het voor elkaar krijgt dat automobilisten zich

op andere manieren gaan verplaatsen. Daarbij werd opgemerkt dat Hilversum al best goed op weg is, maar ook dat het fietsnetwerk niet compleet is en verschillende knelpunten heeft. De verwachting is dat de fietstunnel bij het centraal station een nieuw knelpunt wordt.

Een andere vraag was hoe je ervoor kunt zorgen dat er behalve in de openbare ruimte, ook in tuinen meer groen komt. Oftewel hoe je inwoners kunt bewegen tot 'tegels eruit en planten erin'.

→ KIEZEN WE VOOR BEELD/STADSGEZICHT OF VOOR DE TOEKOMST?

Het dilemma van beeld/stadsgezicht of toekomst speelt bijvoorbeeld bij oplossingen voor de energietransitie, biodiversiteit en de wooncrisis. De deelnemers aan de bijeenkomst vonden de toekomst daarbij belangrijker dan het beeld. "Zoals zonnepanelen op daken. Dat staat minder mooi, maar voor de kinderen kiezen we voor de toekomst."

→ HOE KAN JE GROEI BEWERKSTELLIGEN MET BEHOUD VAN KWALITEIT?

Die groei gaat over de verwachte 105.000 inwoners in 2040. Behalve meer verkeer en meer behoefte aan voorzieningen, zal dan ook de vraag naar geschikte en betaalbare woningen groeien. Hoe gaat zich dat verhouden tot de nu al beperkte ruimte en tot bijvoorbeeld groen? En als er meer woningen komen, blijft er dan genoeg ruimte over voor bedrijven? Of zijn er interessante combinaties mogelijk, zodat bedrijven de stad niet hoeven te verlaten?

Er werd naar voren gebracht dat Hilversum in het jaar 1958 ook al 100.000 inwoners had. "Het past dus wel." In verband daarmee kwam de vraag of er echt meer woningen gebouwd moeten worden. Misschien zijn er ook andere oplossingen. Daarbij was er wel het besef dat de huishoudens toen gemiddeld groter waren. En hoeveel wíl Hilversum eigenlijk groeien?

Bij kwaliteit werd ook gedacht aan voorzieningen. Die zijn nu al aan het verdwijnen uit de buurten. Tegelijkertijd vergrijst de bevolking en krijgen mensen juist behoefte aan meer voorzieningen in hun buurt, bijvoorbeeld omdat ze minder mobiel zijn.

Andere genoemde dilemma's en vraagstukken:

- Beperkte ruimte speelt ook onder de grond. Daar liggen heel veel kabels en leidingen. Een deelnemer gaf aan dat dat bijvoorbeeld beperkingen kan geven voor de aanplant van bomen.
- Hoogbouw of alleen laagbouw? Kies bij eventuele hoogbouw niet voor hoger dan 20 meter, zo werd gezegd. "Hoger dan 20 meter past niet bij een compacte tuinstad." Daarbij aansluitend de vraag: blijft Hilversum een dorp, of ontwikkelt ze door naar een stad als het gaat om wonen?
- Gebouwen en mobiliteit binnen twee generaties fossielvrij: hoe vind je daarvoor lef in de gemeenteraad?
- Een andere kwestie was collectief belang versus individueel belang. Daarover werd gezegd dat er veel valt te winnen: "Door in buurten meer collectief te gaan samenwerken, kan de kwaliteit van samenleven verbeteren".

4.3 Oplossingen en combinaties

Tijdens de gesprekken over dilemma's en vraagstukken kwamen de deelnemers al met een aantal mogelijke oplossingen.

Verkeer en parkeren

Om auto's terug te dringen is het zaak om autorijden (en parkeren) in Hilversum minder aantrekkelijk te maken. Maar de beste insteek is om alternatieven juist aantrekkelijker te maken. "Zodat het logisch wordt dat je geen auto meer hebt of minder autorijdt." Oplossingen daarvoor zitten deels in de inrichting. Bijvoorbeeld betere fietspaden en meer fietssnelwegen. Een voorstel was om een hoofdinfrastructuur voor de fiets te maken langs de

‘radialen’ van Dudok: de straten van het centrum naar de buitengebieden. “Dat zijn ook mooie zichtlijnen en oriëntatiepunten.”

Een invulling van Dudok 2.0: “Zorg dat alles wat echt nodig is, op loopafstand is.” Dan is de auto minder nodig. Ook zijn voorzieningen dan makkelijker bereikbaar voor bijvoorbeeld ouderen.

Andere ideeën waren buurtkarretjes voor boodschappen, elektrische koeriersdiensten, en deelauto’s goedkoper maken dan een eigen auto bezitten. Ook werd geopperd om waar mogelijk, parkeren op eigen terrein te verplichten. Of simpelweg minder parkeerplekken. Met minder autorijden en minder autobezit zullen die ook minder nodig zijn. Dan komt er meer ruimte voor groen en bredere stoepen.

Wonen

Gesproken werd over nieuwe vormen van wonen en samenleven. Er zijn best mensen die op de een of andere manier willen samenwonen. “Dan zijn er minder woningen nodig, het is goed tegen eenzaamheid en het kost minder energie.” Bijvoorbeeld woonvormen met jongeren en ouderen. “Als je gemengd wonen bevordert, komen de grotere huizen vrij voor jonge gezinnen.” Ook werd gedacht aan de terugkeer van (nieuwe vormen van) bejaardenhuizen en hofjes.

Als we meer woningen willen, dan moeten we niet uitbreiden maar verdichten, werd gezegd. Bijvoorbeeld met woningen in of boven bedrijfs- of winkelpanden of in garages. Of door woningen te splitsen. Is nieuwbouw nodig, bouw dan kleine woningen. “Kijk ook nadrukkelijk naar de villagebieden”, werd gezegd over die nieuwe kleine woningen en woningsplitsing. Ook (niet te hoge) hoogbouw kwam aan de orde, passend op de plek. Al werd ook genoemd dat er misschien grenzen moeten komen aan de groei van het aantal inwoners van Hilversum.

Groen, klimaat en energietransitie

Over energietransitie werd gezegd: “Zet in op alles, zodat het elkaar aan kan vullen. We moeten alle mogelijke bronnen van duurzame energie tegelijkertijd benutten.” Dus ook zonnepanelen op daken. En stop met gas en leg warmtenetten aan in de grond. “Dit altijd in combinatie met duurzame opwekking.”

Er werd ook aandacht gevraagd voor bijvoorbeeld een gezondere, lokale voedselketen.

Verder werd voorgesteld om publieke ruimte te gebruiken voor waterberging. Zoals stenen eruit, waardoor de grond meer water vasthoudt en er minder in het riool komt. Zo’n oplossing kan in combinatie met meer ruimte om te spelen.

Een tegeltax kan een stimulans zijn om ook in tuinen tegels te verwijderen en te vervangen door groen. Daarnaast zouden er in iedere straat bomen moeten komen.

Onder de grond

Bij bomen en warmtenetten kwam een kanttekening dat het onder de grond al erg druk is met kabels en leidingen. De tegenwerping was dat je dat niet moet gebruiken als beperking, maar dat je kijkt naar mogelijkheden. Bijvoorbeeld kabels en leidingen niet altijd naast elkaar, maar onder elkaar leggen. Of onder een fietspad. In ieder geval: niet steeds opnieuw de straat open, maar alles in één keer. Dat alles vraagt wel om een plan voor de lange termijn.

Minder regels

Zorg voor minder regels, was een veelgehoorde oproep. Dat maakt oplossingen makkelijker, zoals zonnepanelen op daken, woningen in garages en

bedrijfspanden, woningen splitsen en dakkapellen, bijvoorbeeld voor woningvergroting of -splitsing. Regels maken het nu soms ook onmogelijk om bij elkaar te gaan wonen. Denk aan de korting op de AOW voor ouderen die samen gaan wonen. “Dit soort mechanismen beperken de doorstroming.”

Gebruikmaken van kennis

Om met lef beslissingen te kunnen nemen is veel kennis nodig, en integraal werken en denken. Het advies aan de gemeente daarbij was: maak gebruik van kennis die er is, ook bij inwoners, organisaties en bedrijven. Laat op die manier experts op hun vakgebied meedenken.

5 Werk en economie

Sessie 4 april 2022

Werk en economie waren op 4 april onderwerp van gesprek: 'de economie als motor van welvaart en welzijn'. Het was de eerste van de twee bijeenkomsten over hoe we in Hilversum samen willen werken en leven.

Hoe werken mensen in 2040 in Hilversum en wie werken er? Wat voor werk doen ze? Waar wonen ze en hoe gaan ze naar hun werk? En hoe duurzaam zijn wonen, werken en reizen in de toekomst? Het waren allemaal vragen die voorbijkwamen tijdens de bijeenkomst over werk en economie.

Er zullen de komende tijd namelijk veel veranderingen zijn, met invloed op werk en economie. Zaken als energietransitie, klimaat en mobiliteit. Maar bijvoorbeeld ook de beroepsbevolking: de mensen die de leeftijd hebben om te werken. De verwachting is dat de beroepsbevolking gaat krimpen in Hilversum. Aan de ene kant door vergrijzing. Aan de andere kant doordat steeds meer jongeren en gezinnen geen woning kunnen vinden en weggaan uit Hilversum. Verder heeft Hilversum relatief veel mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Meer dan het landelijk gemiddelde.

Kenmerkend voor Hilversum is ook dat er veel hoger opgeleiden zijn en veel mensen die praktisch zijn opgeleid. De groep daartussen is klein. In die groep zitten bijvoorbeeld de technische mensen, waarvan er juist meer nodig zijn voor onder andere de energietransitie.

Voor bedrijven geldt iets vergelijkbaars. Er is een aantal grote bedrijven en er zijn veel kleine bedrijven. Bedrijven daar tussenin – met tien tot honderd medewerkers - zijn er weinig in Hilversum.

Verder is er in Hilversum weinig ruimte voor bedrijven. Er staan wel winkels leeg, maar de vraag naar bedrijfsruimte is groter dan het aanbod. Een van de gevolgen is dat er geen ruimte is voor (snel)groeiende bedrijven.

De deelnemers aan de bijeenkomst hebben het niet alleen gehad over hoe de economie kan inspelen op de ontwikkelingen nu en in de toekomst, maar ook hoe de economie eraan kan bijdragen. Zoals aan vraagstukken over energie, water, klimaat, mobiliteit, welzijn en over maatschappelijke tweedeling. Een ander gespreksonderwerp was wat er nodig is voor een goed vestigingsklimaat in Hilversum: voor bedrijven én voor werknemers.

Aanwezige organisaties
Bij deze bijeenkomst waren vertegenwoordigers van bedrijven, een zorginstelling, maatschappelijke organisaties en ondernemersverenigingen.

5.1 Opmerkingen en uitgangspunten

Deelnemers vonden de volgende punten belangrijk in de discussie over werk en economie.

Mobiliteit belangrijk voor economie
Mobiliteit is belangrijk voor de economie. Daarover zijn alle deelnemers het eens. In Hilversum is bereikbaarheid een probleem, met name door de hoeveelheid auto's in en rond de stad. Dit komt onder meer doordat veel mensen van buiten in Hilversum werken en veel inwoners buiten de stad werken. Bereikbaarheid vraagt nieuwe oplossingen. De deelnemers kijken daarvoor naar de fiets. Ook hubs aan de randen van de stad worden veel genoemd.

Economie en werk belangrijk voor Hilversum
Ook over het belang van economie en werk voor Hilversum zijn de deelnemers eensgezind. Een gezonde economie en een succesvol bedrijfsleven zijn belangrijk voor de stad. Als het goed gaat met de economie, komen er vaak meer voorzieningen.

Winkels, maar ook bijvoorbeeld op cultureel gebied. Andersom geldt dat ook. Als de economie hapert, is er geen geld voor oplossingen. Economische groei is dus een belangrijke basis voor een goede toekomst. Daarbij gaat het niet alleen om marktwerking. Want marktwerking is niet de oplossing voor alles. Er moet ook oog en ruimte zijn voor sociaal ondernemerschap, aldus de deelnemers.

Ruimte voor verduurzamen en vernieuwen
Voor een gezonde economie is het ook belangrijk dat bedrijven kunnen verduurzamen en vernieuwen, werd gezegd. Daarvoor hebben zij ruimte nodig. Ruimte in vierkante meters én ruimte in regelgeving. Daarnaast zijn er mensen nodig die kunnen bijdragen aan de vernieuwingen. Om ervoor te zorgen dat die er ook in de toekomst zijn, is het belangrijk dat jongeren in Hilversum willen blijven wonen.

Wonen plus bereikbaarheid
Voor de ondernemers zijn wonen en bereikbaarheid de sleutels voor een succesvolle economie. Wonen en werken zijn voor hen geen tegenstellingen. Juist de combinatie kan ook kansen bieden. Om voldoende woningen te kunnen bouwen, zou hoogbouw op sommige plekken mogelijk moeten zijn. Kijk goed naar wat in welk gebied mogelijk en wenselijk is, vinden de ondernemers. Maak gebiedsplannen of gebiedsvisies.

Grote vraagstukken landelijk oplossen
De deelnemers weten dat ondernemers niet hét antwoord hebben op alle vragen voor de toekomst. De grote vraagstukken als de energietransitie, klimaat-verandering en kloof tussen arm en rijk kunnen niet lokaal worden opgelost. Daarvoor heb je de landelijke overheid nodig. En ook Europa speelt daarin een rol.

Lokaal aanpakken
Maar, zoals een ondernemer zei: “Misschien kun je een probleem niet lokaal oplossen, je kunt het wel lokaal aanpakken.” Daaraan leveren juist lokale bedrijven een belangrijke bijdrage. De lokale kracht is er. Mobiliseer die kracht, stellen de deelnemers. Ondernemers zijn goed in vernieuwen en oplossingen bedenken én uitvoeren. Veel ondernemers vinden dat de gemeente daar beter gebruik van kan maken. Door bedrijven de ruimte te geven om nieuwe dingen te proberen. En door ondernemers serieus te nemen. “Ga mee ondernemen met de ondernemers”.

5.2. Dilemma’s en vraagstukken

Wat werk en economie betreft kwamen de gesprekken uit op de volgende vraagstukken.

→ HOE ZORGEN WE ERVOOR DAT ER VOLDOENDE WONINGEN ZIJN VOOR DE MENSEN DIE DE ECONOMIE NODIG HEEFT?

Werk is belangrijk voor mensen, maar mensen zijn ook nodig voor werk. Om genoeg personeel te houden en te kunnen vinden, moeten er voldoende woningen zijn in Hilversum. Zeker nu mensen overal aan het werk kunnen, kiezen ze voor werk dicht bij huis. Hoe we zorgen voor voldoende woningen voor werknemers, is voor ondernemers daarom een belangrijke vraag. En zet je in op inwoners van Hilversum die nu nog niet werken of trek je nieuwe mensen aan die al gekwalificeerd zijn?

→ WELKE ALTERNATIEVEN ZIJN ER VOOR DE AUTO?

Ook bereikbaarheid vraagt keuzes. Mensen moeten op hun werk kunnen komen. Nu en in de toekomst. Maar de vraag is of het nodig is dat de auto altijd direct voor de deur kan worden geparkeerd. Zijn er alternatieven die beter zijn voor bepaalde gebieden in de stad?

→ HOE GAAN WE OM MET DE SCHAARSE RUIMTE VOOR BEDRIJVEN?

Een belangrijke kwestie voor de Hilversumse economie is de schaarste aan ruimte. Hoe ga je hier slimmer mee om? Kun je functies combineren? Dat maakt bedrijventerreinen aantrekkelijker. Daarnaast

wordt het ontbreken van ruimte voor bedrijven die willen doorgroeien als probleem gezien. Als die ruimte er niet is, gaan die bedrijven verder kijken.

→ WELKE LIJN KIEST HILVERSUM?

Tot slot noemden de deelnemers het belang van keuzes maken. Welke keuze is niet eens altijd het belangrijkste, maar wel dat er een lijn wordt uitgezet. Hilversum zou bijvoorbeeld kunnen kiezen voor een duidelijk profiel. Zoals Eindhoven zich profileert als Brainport, zou Hilversum 'Mediastad' kunnen worden. Door het maken van keuzes ontstaat focus. Als je een gezamenlijk doel hebt, weet je ook waarin je als stad en als ondernemers moet investeren.

5.3. Oplossingen en combinaties

Al hadden de deelnemers niet hét antwoord op alle vragen voor de toekomst, ze kwamen wel met een aantal oplossingen.

Investeren in mensen

Voor het tekort aan personeel kijken de deelnemers naar twee opties. De meeste ondernemers en organisaties vinden het belangrijk dat de gemeente werk voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt stimuleert. Bijvoorbeeld met een vergoeding, regelingen, bemiddeling of ondersteuning op de werkvloer. Schakel ook het regionale mobiliteitsteam (RMT) in. Zorg voor laagdrempelig werkgeverschap en diversiteit in de lokale economie.

Een aantal deelnemers ziet de oplossing in het creëren van aantrekkelijk werk waarmee Hilversum nieuwe mensen kan aantrekken. Niet iedereen hoeft in Hilversum te werken. Door te kiezen voor hoog-gekwalificeerd werk, kan de economie groeien. Dat biedt bedrijven ook de mogelijkheid om kansen te bieden voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Maar dat hoeft niet structureel. Een andere oplossing die wordt genoemd, is investeren in een leven lang leren. Wanneer mensen kunnen doorstromen naar ander werk, ontstaat er ruimte voor mensen die nog aan het begin van hun loopbaan staan. Zorg voor ruimte voor middelgrote bedrijven. Bedrijven die kunnen doorgroeien, bieden ook doorgroeimogelijkheden voor mensen. Denk ook integraal, kijk over grenzen heen. Oplossingen per sector werken niet meer.

Geschikte woningen

Voor het gebrek aan geschikte woningen voor mensen die in Hilversum (willen) werken, zou hoogbouw volgens de deelnemers een oplossing kunnen zijn. Je moet dan wel goed kijken waar dat wel en waar het niet kan. Hoogbouw hoeft ook niet direct een flat of wolkenkrabber te zijn. Vijf bouwlagen in plaats van drie, levert ook al veel extra woonruimte op.

Ook het mogelijk maken van wonen bij het werk, wordt genoemd. 'De oude zusterflat bij het ziekenhuis was best een goed idee.' Wonen boven winkels en bedrijven biedt ook kansen. In een compact centrum waar wonen en werken samengaan, ontstaat reuring.

Een aantal deelnemers wijst erop dat het belangrijk is dat plannen voor de lange termijn iets opleveren. Wonen boven winkels is voor de verhuurder niet altijd interessant en maakt de verkoop van vastgoed moeilijk. Maar als panden lang leeg staan, gaat dat ten koste van de uitstraling van de stad. Dit geldt bijvoorbeeld voor de winkelruimtes aan de rand van het centrum.

Door wonen boven winkels te stimuleren, worden deze buurten levendiger en minder uitgestorven. Kijk daarbij ook naar de parkeernormen, vinden de deelnemers. Daarvoor zou de norm voor hoeveel parkeerplaatsen er beschikbaar moeten zijn voor een bepaald aantal woningen minder streng kunnen worden toegepast. Dan wordt wonen boven winkels makkelijker.

Slim combineren op bedrijventerreinen

Ook voor het creëren van aantrekkelijke bedrijventerreinen, zien de deelnemers een oplossing in het combineren van functies. Denk niet in hokjes, maar combineer waar dat kan. Wonen en bedrijven. Bedrijven en leren. Wonen, leren en bedrijven. Slim met de ruimte omgaan.

Het Circusterrein is bijvoorbeeld heel geschikt om wonen en bedrijven te combineren. Maar denk ook eens aan een campus op Bedrijventerrein Zuid West. Jongeren kunnen daar bij de vele beeld- en geluidbedrijven direct praktijkervaring opdoen. Aantrekkelijke en vitale bedrijventerreinen, trekken ook weer personeel. Meng betaalbaar wonen met kleinschalige creatieve bedrijvigheid en groen. Dat zorgt voor levendigheid. En gebruik alle daken in de stad voor zonnepanelen. Dan heb je geen zonneparken nodig in het buitengebied.

Het Mediapark was niet vertegenwoordigd op de bijeenkomst, maar heeft 'Een ontwikkelperspectief voor een toekomstbestendig Media Park' toegestuurd (zie *www.hilversum2040.nl*). Daarin staan verschillende kansen benoemd voor combinaties van functies op het terrein die kunnen bijdragen aan bedrijvigheid in Hilversum. Zoals met hogescholen en startups die kunnen zorgen voor een innovatief klimaat. En een hart met winkels, horeca en mogelijkheden om te sporten, verblijven en zelfs te wonen. Zo kan het park een aantrekkelijke locatie worden voor nieuwe en al gevestigde bedrijven, staat te lezen in het rapport.

Gebiedsplannen samen met ondernemers en bewoners

Voor het combineren van functies, is het volgens de deelnemers belangrijk om goed per gebied te kijken wat mogelijk is. Maak gebiedsplannen, wordt veel genoemd, en doe dat samen met ondernemers en bewoners. Ideeën zijn er voldoende, zorg voor visies waarin die ideeën een plek krijgen. "Kom met vergezichten!" Kijk ook goed naar pareltjes in de stad, werd gezegd, zoals winkelcentra Kerkelanden en Seinhorst. Wat maakt die zo aantrekkelijk en wat kun je daarvan leren?

Behoud kwaliteit leefomgeving

De schaarste aan ruimte mag niet ten koste gaan van de kwaliteit van de leefomgeving. "Maak zero-emissie-zones", stelt een deelnemer voor. En behoud het groen. Dat is nodig. Voor een gezonde leefomgeving, voor schone lucht en tegen hittestress. Dat wordt in de toekomst nog belangrijker.

Bereikbaarheid: fiets, hubs en elektrisch vervoer

Voor de bereikbaarheid van Hilversum kijken de deelnemers vooral naar de fiets. Fietsen kan aantrekkelijker worden gemaakt. Dat kan bijvoorbeeld met goede fietspaden en voorzieningen voor fietsers, zoals fietsenstallingen.

Ook hubs aan de rand van de stad worden genoemd. Goederen voor winkels kunnen op deze plekken worden overgeladen in elektrische bezorgauto's en e-bakfietsen. En voor personenvervoer kunnen elektrische busjes worden ingezet. De busjes kunnen werk bieden aan mensen die nu moeilijk een baan vinden.

6 Voorzieningen in Hilversum

Sessie 6 april 2022

In de bijeenkomst op 6 april stonden de voorzieningen in Hilversum centraal.

Inwoners zijn blij met het dorpse karakter in combinatie met de stadse voorzieningen. Zoals de horeca, sport, cultuur en het ziekenhuis. De vraag is of Hilversum in 2040 nog steeds een dorp met stadse voorzieningen wil zijn. En met welke voorzieningen, en waar die in Hilversum te vinden zullen zijn. Waar is in de toekomst behoefte aan en hoe bereiden we ons daarop voor? De deelnemers spraken erover tijdens de bijeenkomst over voorzieningen.

De verwachting is namelijk dat de bevolking de komende twintig jaar verder groeit en dat de samenstelling verandert. Er zal dan sprake zijn van dubbele vergrijzing: mensen worden niet alleen ouder, er komen ook meer oudere mensen. Zij wonen langer in een eigen huis en willen het liefst ook in hun eigen buurt blijven wonen. Daarvoor moeten de voorzieningen (voor ontmoeting, gezondheid en welzijn) wel dichtbij zijn. Jongeren en gezinnen hebben ook zo hun eigen wensen wat voorzieningen betreft. Daarnaast is de diversiteit toegenomen: er zijn meer mensen met verschillende sociaal-culturele achtergronden, vooral als gevolg van migratie, en de inkomensverschillen worden steeds groter. Ook heeft Hilversum meer kleine huishoudens en dat aantal zal waarschijnlijk toenemen. Verder hecht een deel van de inwoners aan rust, terwijl een ander deel meer levendigheid wil: meer plekken om elkaar te ontmoeten, meer sport en cultuur in de buurt.

De deelnemers bespraken ook hoe we de voorzieningen in Hilversum betaalbaar en te organiseren kunnen houden. Een andere vraag was hoe we komen tot sterke, sociale, veilige en inclusieve wijken in 2040. En is Hilversum in 2040 nog steeds de centrumgemeente van de Gooi & Vechtstreek?

Aanwezige organisaties

Aanwezig waren vertegenwoordigers van organisaties voor zorg, welzijn, klimaat, fietsers/openbaar vervoer, een woningcorporatie, bibliotheek en brandweer.

6.1. Opmerkingen en uitgangspunten

De volgende gedachtegangen kwamen naar voren bij de gesprekken over voorzieningen.

Meegroeien

Als de bevolking groeit, moeten de voorzieningen meegroeien, meenden de deelnemers. Dat zorgt ervoor dat mensen zich verbonden voelen met de stad en dat ze elkaar ontmoeten. Dat is belangrijk voor hun welzijn en dat is wat voorop moet staan. “Een onsje welzijn scheelt een kilo zorg”, aldus een van hen.

Cultuur en erfgoed

Ook culturele voorzieningen en cultureel erfgoed zijn belangrijk: die maken dat inwoners trots zijn op hun stad. Veel jonge mensen die bijvoorbeeld vanwege hun werk op het Mediapark naar Hilversum zijn verhuisd, voelen zich hier niet geworteld. Ze gaan nog steeds uit in Amsterdam, aldus de deelnemers.

Spreiden

Volgens de deelnemers is het van belang om de voorzieningen over de wijken te spreiden. Nu organiseren sommige (welgestelde) wijken die “van zich af”. Ze hebben geen trek in bijvoorbeeld een zorginstelling in hun buurt en beschikken over het geld en de kennis om daartegen juridische stappen te ondernemen. Het gevolg is dat zulke voorzieningen zich concentreren in wijken die toch al veel op hun bordje krijgen.

Gemengde wijken zijn daarom noodzakelijk, aldus de deelnemers. Volgens een van hen zou je het chique Noordwest eigenlijk een ‘probleemwijk’ moeten noemen: er is weinig diversiteit, er wonen vooral ouderen, mensen ontmoeten elkaar niet, er zijn geen

speeltuintjes. “Deze wijk heeft enorm veel potentie, maar we slaan hem altijd over.”

Leren van Dudok

Laten we lering trekken uit de historie, stelde een deelnemer voor. De architect Dudok stond in de jaren dertig van de vorige eeuw voor vergelijkbare uitdagingen. Hij wilde het leven in Hilversum voor iedereen fijn maken, met winkels, bibliotheken en veel groen in de wijken. Met visie en leiderschap kunnen we ook nu tot oplossingen komen. Daarbij moeten we wel keuzes durven maken en die moeten we vervolgens goed uitleggen.

Sociale aspect voorop in ruimte

Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen zou het sociale aspect van wijken voorop moeten staan, meende een andere deelnemer. Denk bijvoorbeeld aan meer ruimte voor de fiets, want op de fiets (en lopend) kom je elkaar makkelijker tegen dan in de auto. En als er meer voorzieningen in de buurt zijn, zullen mensen niet zo snel de auto pakken. De straat wordt dan ook minder gedomineerd door de auto. “Nu is de stoep vaak een soort parkeerplaats.”

Even uit balans

Hilversummers willen een balans tussen rust en reuring, zo bleek uit de eerdere gesprekken met inwoners. Maar misschien moeten we de komende twintig jaar juist wel even uit balans, suggereerde iemand. “Al is het maar voor het klimaat. Als we nu zonnepanelen plaatsen en windmolens op de hei zetten, zijn we over twintig jaar hopelijk weer in evenwicht.” Want: “Dit gaat over het Hilversum van onze kleinkinderen.”

6.2. Dilemma’s en vraagstukken

Een leefbare toekomst voor alle inwoners van Hilversum moet het doel zijn, vonden de deelnemers. Daarvoor zijn vitale wijken met een diverse bevolking en voldoende voorzieningen nodig. Die voorzieningen moeten aansluiten bij het aantal inwoners en de bevolkingssamenstelling.

Daarbij brachten zij drie vraagstukken naar voren:

- Hoe kunnen we de openbare ruimte zo inrichten dat die bijdraagt aan de diversiteit van en de sociale samenhang tussen bewoners?
- Dan gaat het vooral over waar we welke woningen bouwen en waar welke voorzieningen komen.
- Hoe creëren we daarvoor voldoende draagvlak?

Nu is er in sommige wijken weerstand van bewoners tegen bepaalde voorzieningen. Daardoor concentreren die voorzieningen zich in andere wijken. “Hoe nodigen we draagkrachtige Hilversummers uit om medeverantwoordelijkheid te nemen voor alle Hilversummers?”

→ HOE ZORGEN WE ERVOOR DAT IEDEREEN MEEPRAAT?

De jongere inwoners (20-30 jaar) worden gemist. “Alle mensen maken de stad en iedereen moet meedoen in de ontwikkeling naar Hilversum 2040.”

Tegelijk is lef en leiderschap nodig omdat er keuzes gemaakt moeten worden.

6.3. Oplossingen en combinaties

De deelnemers kwamen met een aantal oplossingen.

Gevarieerder woningaanbod

Een belangrijke sleutel om tot gemengde wijken te komen, ligt volgens de deelnemers in een gevarieerder woningaanbod. Er moeten niet alleen dure, maar ook goedkopere woningen gebouwd worden.

Een van de ideeën om van Noordwest een meer diverse wijk te maken, is om bestaande gebouwen een andere invulling te geven. Zo zouden grote villa’s gesplitst kunnen worden in kleinere wooneenheden, zodat ook jonge gezinnen hier een plek kunnen

krijgen. Een andere mogelijkheid is er een woonvorm voor ouderen te vestigen. Dat maakt het voor hen mogelijk om langer in de wijk te blijven wonen.

Veilige gebouwen

De verminderde zelfredzaamheid van alleenwonende ouderen is ook voor de brandweer een punt van zorg. Samen met bijvoorbeeld woningcorporaties en zorgpartijen wordt onderzocht hoe de risico's 'aan de voorkant' beperkt kunnen worden, bijvoorbeeld door gebouwen veiliger te maken.

15-minuten-samenleving

Een deelnemer noemde de '15-minuten-samenleving' waar in Frankrijk naar gestreefd wordt, als inspirerend voorbeeld. Alle belangrijke voorzieningen dienen binnen 15 minuten bereikbaar te zijn. De auto kan dan blijven staan, mensen gaan lopen of fietsen en komen elkaar weer tegen.

Samenspraak met bewoners

Wat er ook gaat gebeuren, de ontwikkelingen moeten in samenspraak met de bewoners vormgegeven worden, benadrukten de deelnemers. Dus niet eenmalig, maar blijvend ('interactieve wijken'), en zeker ook met jongeren. Organiseer bijvoorbeeld een 'Pizza Party', luidde een suggestie. "Trek de Oude Haven in met pizza's en ga daar met de jongeren in gesprek."

Ruimte voor ideeën

Daarnaast is 'maakruimte' nodig, zoals iemand het noemde, voor bewoners die met eigen ideeën komen. Zij lopen nu vaak tegen belemmeringen aan, bijvoorbeeld in de regelgeving.

Voorzieningen spreiden over wijken én gemeenten

En tot slot, benadrukte een deelnemer, moeten de voorzieningen niet alleen over de wijken gespreid worden maar ook over de omliggende gemeenten. Nu worden die bijna altijd naar Hilversum doorgeschoven, zonder dat deze gemeenten meebetalen. "Die Gooistad? Die is er al."

7 Samenvattingen doelgroepsessies

De voorgaande hoofdstukken gingen over de vier gezamenlijke bijeenkomsten voor verschillende organisaties. Los daarvan voerde de gemeente vijf gesprekken met specifieke doelgroepen.

De gesprekken gingen over groen, cultureel erfgoed, economie, sport en cultuur. Ook dit ter voorbereiding op de Omgevingsvisie. De verslagen van de vijf doelgroepsessies zijn te vinden op *www.hilversum2040.nl*. In dit hoofdstuk staan samenvattingen van de verslagen.

7.1. Samenvatting verslag bijeenkomst Programma Groen

7 december 2021

De gemeente sprak met Hilversumse partijen die zich inzetten voor een groener Hilversum. Onderwerp was het Programma Groen, een nieuw gemeentelijk beleidsplan dat moet gelden tot 2040. De bijeenkomst leverde allerlei tips en aanbevelingen op.

Aanwezige organisaties

UF035, Vrienden van het Boombergpark, H100, Stichting De Hof, Pinetum Blijdenstein, Vonk, Veehouder & Kinderboerderij Hilversumse Meent, gemeente Hilversum.

Samenvatting van het verslag

- **Gebruik het beeld en de kwaliteiten van de tuinstad als basis en stip op de horizon: de bomenstad van de jaren '50.**
- **Geef kwalitatieve routes en structuren zoals de Dudok-radialen een impuls en voeg groen toe in de wijken.**
- **Koppel groene lopers aan het thema gezondheid om bewegen te stimuleren.**
- **Creëer fijne groene plekken voor ontmoeting met buren. Kijk naar lokale situaties en behoeften. Laat bewoners groene kansen aandragen.**
- **Breng het kennisniveau omhoog. Informeer en inspireer inwoners in buurten en geef ze praktische handvatten. Adviseer over de juiste soorten beplanting, zeker in versteende wijken.**
- **Vergroen schoolpleinen.**
- **Ga de hoogte in met bijvoorbeeld klimplanten; maak verticale tuinen. Maak een aansprekend voorbeeld om te inspireren, bijvoorbeeld op het marktplein.**
- **Groenadvies is een structureel en onvoorwaardelijk onderdeel bij plannen.**
- **Verplicht een percentage groen bij nieuwbouw, of neem groen als uitgangspunt.**
- **Eerst informeren en stimuleren door het weggeven van gratis zaden, planten of regentonnen. Kom daarna met regels, zoals een verplicht percentage groen in de tuin.**

7.2. Samenvatting verslag bijeenkomst Cultureel Erfgoed

17 februari 2022

Verschillende organisaties gaven hun kijk op cultureel erfgoed. Tijdens een bijeenkomst op 17 februari sprak de gemeente met hen over heden en toekomst van cultureel erfgoed in Hilversum.

De stedenbouwkundige en architectonische identiteit van Hilversum was een van de gespreksonderwerpen. Vervolgens werd gepraat over ontwikkelingen in de samenleving en in de omgeving die invloed hebben het cultureel erfgoed. Een ander onderwerp was hoe het erfgoed van betekenis kan blijven.

Aanwezige organisaties

Vrienden van het Gooi, Erfgoedhuis, Naerdincklant Archeologie, Stichting De Hof, Geopark, Dudok Architectuurcentrum, Historische Kring Albertus Perk, Heemschut/Cuypersgenootschap

Samenvatting van het verslag

- Hilversum is een verwaaide, niet zo samenhangende verzameling van stedenbouwkundige delen met eigen bijzondere kwaliteiten. Ze zijn verbonden met het groen en door Dudok. De ontwikkeling van de stad kun je goed beleven aan de hand van het illusielandschap, de stedenbouw en de gebouwen. Zoals het brinkdorp (centrum), de villawijken en de stedenbouwkundige delen van Dudok. Dudok is bijvoorbeeld te herkennen in de begrenzing in Oost en de verbinding tussen de stad en de omringende natuur. In veel opzichten is Hilversum een voor Nederland unieke tuinstad met enkele beschermde stadsgezichten en vele monumenten.
- Hilversum kent een grote culturele diversiteit. Daarbij is de invloed van de 'grote stad' altijd al aanwezig geweest en is Hilversum vanwege ligging en natuur (gezondheid) aantrekkelijk voor stedelingen om zich te vestigen.
- Spanning is er altijd in Hilversum. De spanning tussen dorp en stad is iets goeds. Hilversum is in de nabijheid van steden. Hilversum heeft geen stadse allures, de eigen identiteit maakt Hilversum. De diversiteit en vormgeving ervan maken Hilversum een aantrekkelijke plek om te wonen.
- Iedereen ziet de demografische ontwikkeling (vergrijzing en de problemen op de woningmarkt) en de vraag naar ruimte voor wonen, werken, energietransitie/duurzaamheid, leren en ontspannen. Er is een groeiende behoefte aan ruimte, aan functies, aan plekken. Het is belangrijk een visie en regie op de toekomst te hebben en geen korte-termijn-oplossingen te bedenken.
- Behoud bij vernieuwing de identiteit en diversiteit, en voorkom verschraling van het tuinstadkarakter. Hilversum heeft altijd balans gezocht. Denk tijdig na over de rol van het erfgoed en leegstaande panden, over wat passend is. Maak waarde met erfgoed en gebruik de kracht.
- Maak passend gebruik van het erfgoed, geef het de ruimte en maak het zichtbaar en te beleven. Erfgoed speelt een actieve rol in de leefomgeving van mensen. Voeg door herbestemming iets toe aan de buurt. Een goed voorbeeld is de Melkfabriek.
- De wijkgedachte uit 'Inwoners aan het woord' is interessant. De wijkgedachte kan zich uiten in herwaardering voor volkswoningbouwcomplexen, behoeften aan tuin en groen en verbinding met de buurt.
- Bij monumentale gebouwen is het van belang om na te denken over verduurzamingsopgaven, met nieuwe technologische ontwikkelingen die eraan komen. Duurzame herbestemming van monumentale gebouwen, en met name kerkgebouwen, is een trend die zich zal voortzetten.
- In 2040 kan erfgoed van betekenis zijn door het te gebruiken, meer zichtbaar te maken en te beleven. Laten zien aan de inwoners wat de geschiedenis is van de tuinstad, aan de hand van verschillende thema's. Wanneer erfgoed waarde heeft, en in 2040 ook waarde wordt toegevoegd dan blijft het van belang. Het op slot zetten van erfgoed is niet goed. Juist de dynamiek en het gebruiken geeft waarde. Daarnaast is het herbestemmen van monumentale gebouwen een betekenis voor de wijk. Zorg dat het ook wordt gedragen door de inwoners in 2040.
- Betrek nieuwe generaties bij het erfgoed.

7.3. Samenvatting verslag bijeenkomst Platform Economie

17 maart 2022

Het Platform Economie komt regelmatig bij elkaar. Op 17 maart was de Omgevingsvisie het belangrijkste agendapunt. Voor deze bijeenkomst had het platform de gemeente uitgenodigd.

Gesproken werd over het belang van de Hilversumse economie en het vestigingsklimaat, en over ontwikkelingen richting 2040 die daarop invloed hebben. Ook gaven de deelnemers aan wat volgens hen een plek moet krijgen in de Omgevingsvisie.

Aanwezige organisaties

BV Hilversum, boekhandel Voorhoeve, Centrum Hilversum, de Gijsbrecht, Stadsfonds, Ondernemersvereniging Zuid West, Bedrijvenfederatie Gooi en Vechtstreek, OVAEL, VOC, Riebeeck Galerij.

Samenvatting van het verslag

- **Economie en werkgelegenheid zijn belangrijk voor Hilversum. Er wordt geld verdiend en uitgegeven. Mede daardoor heeft Hilversum goede voorzieningen, (internationale) scholen, horeca en verenigingen.**
- **Ondernemers willen in de komende jaren vol inzetten op duurzame innovaties. Er is méér, in plaats van minder, ruimte nodig voor werk. Niet alleen voor nieuwe, maar ook voor bestaande bedrijven, die nu nauwelijks kunnen doorgroeien.**
- **Het benodigde vestigingsklimaat vraagt ruimte voor bedrijvigheid, scholing voor het ontwikkelen van gevraagde vaardigheden, de aanwezigheid van talent en betere bereikbaarheid. Die bereikbaarheid is nu de achilleshiel.**
- **Met de vergrijzende bevolking is het belangrijk om in te zetten op het binden van jongeren en ze goed te scholen. Daarmee kan de werkgelegenheid op peil worden gehouden en een goede match tussen vraag en aanbod. Huisvesten van met name mbo-ers is een grote opgave.**
- **In Hilversum is de afgelopen jaren veel ruimte voor werk getransformeerd naar wonen. Voor de toekomst van Hilversum is het belangrijk dat wonen en werken meer in samenhang worden bekeken. Het toevoegen van wonen én economische functies geeft meer leven en diversiteit in de stad en is aantrekkelijker voor talent.**
- **Inwoners en ondernemers willen aantrekkelijke plekken om in te werken en in te verblijven. Maak die plekken met elkaar, groot en klein, in wijken en op campussen.**
- **Kwaliteit ontstaat in diverse gebieden door een heldere identiteit, functiemenging, flexibiliteit van gebouwen, toevoegen van wonen en werken (geen verdringing), prettige ontmoetingsplekken en slimme, moderne vormen van mobiliteit. En de mobiliteit van morgen is niet één of twee eigen auto's.**
- **Hilversum zou moeten verdichten en de hoogte niet schuwen. Juist omdat we gek zijn op groen, op hoogwaardige openbare ruimte.**
- **Zonder dat wordt Hilversum een slaapstad met negatieve effecten voor leefbaarheid (voorzieningen) en bereikbaarheid.**
- **Hilversum heeft vooral een heldere keuze te maken en die keuze vervolgens door te voeren.**

7.4. Samenvatting verslag bijeenkomst Sportberaad

17 november 2021

De gemeente had 17 november 2021 een verkennend gesprek met de voorzitters van verschillende sportverenigingen. Ze spraken

over de toekomst van sport en gezondheid in Hilversum.
Het ging om vragen als wat is er goed geregeld en welke ontwikkelingen zijn van invloed op de toekomst van sport en bewegen in Hilversum.

Aanwezige organisaties
HSV Wasmeer, Rugby Club Hilversum, HC 't Spanderbosch, HLTC Gooiland, ASCH Hurricans, GAC, Olympia, Lochtenberg, SC 't Gooi, Victoria, HRV Cornelis Tromp.

Samenvatting van het verslag

- **Hilversum is een echte sportstad. De vraag naar sport in Hilversum is groot.**
- **Het sportaanbod is groot en divers: alles kan en alles is redelijk bereikbaar. De Hilversumsche Golf Club en Roeivereniging Tromp zijn ook landelijk van bijzondere kwaliteit.**
- **De expat community is belangrijk voor het (diverse) sportaanbod.**
- **De inclusiviteit (sport voor iedereen) kan beter. Het gaat hierbij ook om aangepast sporten voor mensen met een beperking.**
- **Sommige verenigingen hebben een wachtlijst. Tegelijk neemt het aantal vrijwilligers af. Ondertussen verwachten leden wel steeds meer dienstverlening en professionaliteit. Het gevolg is dat verenigingen groter (moeten) worden om alles te kunnen bekostigen. Samenwerking en delen van voorzieningen is nodig.**
- **Verenigingen hebben inkomsten uit contributie, sponsoring, horeca en subsidies. Verenigingen vinden makkelijker sponsors in het midden- en kleinbedrijf dan in het grootbedrijf. De aanwezigheid daarvan in Hilversum is dus belangrijk. Tegelijk willen bedrijven hun werknemers in beweging krijgen. Dit is een kans: faciliteiten verhuren in plaats van sponsoring. Er zijn al goede voorbeelden bij de GAC en Gooiland.**
- **De verwachting is dat het aantal nieuwe vormen van sport en bewegen tot 2040 flink zal toenemen. Voorbeeld van nu zijn padel bij tennisverenigingen en suppen. Het Hilversums Kanaal moet met meer gebruikers worden gedeeld.**
- **Inwoners bewegen steeds meer in de openbare ruimte. Het wordt drukker op fietspaden, met meerdere soorten fietsers en snelheidsverschillen. Zoals gewone fietsen, bakfietsen, racefietsers en elektrische fietsen. Ook legt de recreatie steeds meer druk op de hei. Er zijn te weinig uitwijkplekken.**
- **Sportverenigingen vragen de gemeente om – vanuit een visie - meer te sturen. Is er bijvoorbeeld een link tussen gezondheid en de nabijheid van sportverenigingen? En zo ja, is de spreiding dan goed genoeg?**
- **De bereikbaarheid van sportaccommodaties met het openbaar vervoer moet beter. Ook zijn er veiliger fietsroutes nodig van huis naar sportverenigingen.**

7.5. Samenvatting verslag bijeenkomst Cultuur

16 maart 2022

Aan het Cultuurnetwerk was gevraagd om mee te denken over de toekomst van cultuur in Hilversum.

Tijdens de bijeenkomst vertelden de deelnemers wat goed gaat en waar aandacht voor nodig is. Een belangrijk onderwerp was wat nodig is voor cultuur om ook in 2040 van betekenis te zijn.

Aanwezige organisaties
De Vorstin, DMW, Filmtheater, DAC, Globe, Grafisch Atelier.

Samenvatting van het verslag

- Hilversum heeft een divers, kwalitatief hoogwaardig en gewaardeerd aanbod en 'smoel' met omroeporkesten, landelijke aanbieders cultuur (landelijk gefinancierd) en de aanwezige productiecapaciteit. Het systeem is wel kwetsbaar. De aanwezigheid van beeldbepalende orkesten en infrastructuur is niet zo vanzelfsprekend als vaak wordt gedacht.
- Het succes van de culturele organisaties is meer te danken aan de energie van de culturele organisaties dan het gevolg van beleid of financiering. Het lokale cultuurbudget is te klein voor een stad van deze omvang.
- Er is afhankelijkheid van vrijwillige inzet bij veel instellingen. De huidige trend is dat het moeilijker is om genoeg vrijwilligers onder jongere mensen te vinden en dat vrijwilligers minder lang aanblijven dan voorheen.
- We hebben in Hilversum veel faciliteiten en infrastructuur met de potentie om te innoveren en op te schalen, maar geen cultureel-economische dynamiek. Er zal meer een culturele industrie moeten ontstaan, waaraan ook werkgelegenheid en innovatie is gekoppeld. Er zijn in potentie veel goede arbeidskrachten (musici, mensen in de media-industrie, designers, etc.).
- Er zijn broedplaatsen nodig en plekken om te innoveren, ook met nieuwe technieken. En een hbo.
- Vraag en aanbod veranderen onder invloed van technologie, demografie en individualisering van vrijetijdsbeleving. Vernieuwende concepten zijn nodig om ook de bezoeker van de toekomst aan te spreken.
- De toenemende welvaart legt druk op organisaties: hogere eisen (professionaliteit). Tegelijk is vermogensontwikkeling in de samenleving een kans voor culturele organisaties (seed money, 'vrienden').
- Er is zorg over een (te) groot verschil tussen lage en hoge inkomens en over andere verschillen. Cultuur kan de toenemende diversiteit verbinden. Daarvoor is wel een herwaardering en meer vanzelfsprekendheid van cultuur nodig. Een aantrekkelijk beeld uit Utrecht is dat je er in elke buurt over cultuur struikelt.
- Cultuuraanbod zou meer verbonden kunnen worden aan de 'unique selling points' van Hilversum. Denk aan het festival in het groen. De vraag is wel of dat op de schaal Hilversum is, of op de schaal van het Gooi.
- 'Mediastad' is voor cultuur geen onderscheidend profiel. Daar is iets anders nodig. 'Gooi' is al meer onderscheidend.
- Beperk het gesprek over cultuur niet tot 'hoe krijgen we theater Gooiland open?'

8 Vervolg

De volgende stap in het participatietraject voor de Omgevingsvisie is het stadsgesprek op 12 mei 2022. Iedereen uit Hilversum is welkom om daar verder in gesprek te gaan over wat er in de Omgevingsvisie moet komen. Met elkaar en met de gemeente.

De verslagen 'Inwoners aan het woord' en 'Organisaties aan het woord' zijn uitgangspunten voor het stadsgesprek, samen met de bijbehorende documenten, verslagen, opbrengsten en ideeën die op de website *www.hilversum2040.nl* staan. Als voorbereiding op het stadsgesprek bekijkt een aantal onafhankelijke deskundigen de opbrengsten. Daaruit halen zij waarover men het eens is en wat de vraagstukken zijn waar de gemeenteraad keuzes over moet maken. Tijdens het stadsgesprek kunnen deelnemers hun visie en argumenten naar voren brengen.

De opbrengst van het stadsgesprek vormt de denkrichting voor de concept Omgevingsvisie.

Colofon

Organisaties aan het woord
Verslag participatie organisaties voor
Omgevingsvisie Hilversum
een vervolg op 'Inwoners aan het woord'
Voorjaar 2022

Redactie
Redactieteam Omgevingsvisie Hilversum
Ynske Betlem (inwoner)
Nancy Koster (inwoner)
Marileen Fabels (inwoner)
Simone Diegenbach (onafhankelijk voorzitter)
Renske Keur (projectleider participatie)
Nannie Draaisma (notulist)

Doel van het redactieteam is bijdragen aan en toezien op objectieve en onafhankelijke verslaglegging van de inbreng van de organisaties.

Tekst
Terwisscha & Wagenaar & Schrijfburo
onder begeleiding van het redactieteam

Opmaak
Terwisscha & Wagenaar & Vormburo

Organisaties
aan het
woord